

o c & b a s e = L A W & n = 3 2 2 8 8 6 & f l d = 1 3 4 & d s t = 1 0 0 0 1 3 , 0 & r n d = 0.5480327077353624#04874688612883291 [In Ukrainian].

6. Surovtsov, M. M., Gubadeyeva, N. M., Klesova, A. Yu. (2017). Zemelnyy nalog: problemy ischisleniya po kadaastrovoy stoimosti zemelnogo uchastka. *Korporativnaya ekonomika - Corporate economics*, 2, 68. [In Russian].

7. O nalogakh i drugikh obyazatelnykh platezhakh v byudzheth (Nalogovyy kodeks): Zakon Respubliki Kazakhstan ot 25 dekabrya 2017 goda № 120-VI. URL: https://online.zakon.kz/document/?doc_id=36148637 [In Russian].

8. Polishuk Ya. V. (2018). Stavka podatkov i zboriv: pravova pryroda ta klasyfikatsiia: *Candidates thesis*. Irpin. [In Ukrainian].

Золотарьова Д. М.

кандидат юридичних наук,

асистент кафедри земельного та аграрного права

Національного юридичного університету

імені Ярослава Мудрого

ДЕЯКІ ПРАВОВІ НАСЛІДКИ ПРИПИНЕННЯ ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ РОЗВІДУВАЛЬНИХ РОБІТ

У тезах доповіді встановлена специфіка та охарактеризовані деякі правові наслідки припинення права використання тимчасово зайнятих земель для проведення розвідувальних робіт.

Ключові слова: земельна ділянка, розвідувальні роботи, земельні обов'язки.

The report summarizes the specifics and outlines some of the legal implications of terminating the right to use temporary land for exploration.

Keywords: land lot, exploration, land duties.

Серед правових наслідків припинення права користування тимчасово зайнятими земельними ділянками, які використовуються для проведення розвідувальних робіт, самостійне місце займає обов'язок

підприємств, установ та організацій за свій рахунок приводити займані земельні ділянки у попередній стан. В даному випадку йдеться про обов'язок цих суб'єктів провести рекультивацію земель, яка ч. 1 ст. 166 ЗК України визначається як комплекс організаційних, технічних і біотехнологічних заходів, спрямованих на відновлення ґрунтового покриву, поліпшення стану та продуктивності порушених земель. Даною нормою передбачено, що землі, які зазнали змін у структурі рельєфу, екологічному стані ґрунтів і материнських порід та у гідрологічному режимі внаслідок проведення гірничодобувних, геологорозвідувальних, будівельних та інших робіт, підлягають рекультивації. Для рекультивації порушених земель, відновлення деградованих земельних угідь використовується ґрунт, знятий при проведенні гірничодобувних, геологорозвідувальних, будівельних та інших робіт, шляхом його нанесення на малопродуктивні ділянки або на ділянки без ґрунтового покриву.

Здійснення державного нагляду (контролю) за своєчасним проведенням рекультивації порушених земель в обсягах, передбачених відповідним робочим проектом землеустрою, покладено на Державну службу України з питань геодезії, картографії та кадастру.

Цей орган обстежує земельні ділянки, які підлягають рекультивації, та видає спеціальні дозволи на зняття та перенесення ґрунтового покриву земельних ділянок відповідно до проектів, затверджених у встановленому порядку; вносить у встановленому порядку до органів виконавчої влади або органів місцевого самоврядування клопотання щодо: обмеження або зупинення освоєння земельних ділянок у разі розробки корисних копалин, у тому числі торфу, проведення геологорозвідувальних, пошукових та інших робіт з порушенням вимог земельного законодавства; припинення права користування земельною ділянкою відповідно до закону. Посадові особи Державної служби України з питань геодезії, картографії та кадастру та його територіальні органи, які є державними інспекторами у сфері державного контролю за використанням та охороною земель і дотриманням вимог законодавства України про охорону земель, в межах своїх повноважень мають право: звертатись до суду з позовом щодо повернення тимчасово зайнятих земельних ділянок, строк користування якими закінчився.

Рекультивация земель відповідно до чинного земельного законодавства визнається обов'язковою умовою здійснення охорони земельних ресурсів, що випливає із змісту ст. 162 ЗК України, яка містить визначення охорони земель. Обов'язковість проведення рекультивациі земель закріплена і ч. 3 ст. 168 ЗК України, де зазначено, що при здійсненні діяльності, пов'язаної з порушенням поверхневого шару ґрунту, власники земельних ділянок та землекористувачі повинні здійснювати зняття, складування, зберігання поверхневого шару ґрунту та нанесення його на ділянку, з якої він був знятий (рекультивациа), або на іншу земельну ділянку для підвищення її продуктивності та інших якостей. Отже, проведення рекультивациіних заходів є важливим обов'язком здійснення охорони земельних ресурсів, який покладається в тому числі і на осіб, що проводять розвідувальні роботи.

Цей обов'язок, як раніше підкреслювалося, повинен бути деталізований у відповідних угодах, які укладаються спеціалізованими організаціями, що мають намір проводити розвідувальні роботи, та власниками землі і землекористувачами. Обов'язок цих суб'єктів щодо проведення рекультивациіних заходів має бути істотною умовою угод та забезпечувати охорону земель.

Реалізація обов'язку спеціалізованих організаціі, що проводять розвідувальні роботи, щодо приведення за свій рахунок тимчасово займаних земельних ділянок у попередній стан зумовлює необхідність документальної фіксаціі попереднього стану земельної ділянки. Це питання, як зазначалося раніше, має вирішуватися при укладенні угоди з власником землі або землекористувачем шляхом складання та підписання акту приймання-передачі тимчасово займаної земельної ділянки з відображенням її стану. Даний акт повинен виступати обов'язковим додатком до укладеної угоди.

Виникненню правової підстави проведення рекультивациіних робіт на тимчасово займаних землях передують певні юридичні факти. Одним з обов'язкових серед них виступає розроблення робочого проекту землеустрою щодо рекультивациі тимчасово займаних земель (ст. 25 Закону України «Про землеустрій»). Цей проект заповняється особою, яка має намір проводити розвідувальні роботи, та розробляється за її рахунок.

Також при тимчасовому зайнятті земельної ділянки для проведення розвідувальних робіт, збитки можуть бути завдані власникам або землекористувачам унаслідок непроведення робіт з рекультивациї порушених земель.

Розміри таких збитків, заподіяних унаслідок непроведення робіт з рекультивациї порушених земель, обчислюються в порядку, встановленому постановою Кабінету Міністрів України від 17 грудня 2008 р. № 1098 «Про визначення розміру збитків, завданих унаслідок непроведення робіт з рекультивациї порушених земель».

Згідно з положеннями зазначеної постанови збитки, завдані власникам та користувачам земельних ділянок унаслідок непроведення у визначений робочим проектом землеустрою щодо рекультивациї порушених земель строк робіт з їх рекультивациї після проведення гірничодобувних, геологорозвідувальних, будівельних та інших робіт, що спричинило зміни у структурі рельєфу, екологічному стані ґрунтів і материнських порід та в гідрологічному режимі земель, відшкодовуються на підставі рішень комісій, утворених згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 19 квітня 1993 р. № 284 «Про порядок визначення та відшкодування збитків власникам землі та землекористувачам», з визначенням розміру за формулою, яка надається в цьому нормативно-правовому акті.

У випадку, коли підприємства, установи, організації, що тимчасово використовували земельні ділянки для проведення геологознімальних, пошукових, геодезичних та інших розвідувальних робіт, не виконали передбачений ст. 97 ЗК України обов'язок щодо приведення займаної земельної ділянки в попередній стан за свій рахунок в установленій строк, вони вчинили порушення земельного законодавства. Це порушення поряд з порушенням строків повернення тимчасово займаних земель згідно зі ст. 211 ЗК України виступає підставою для притягнення особи до юридичної відповідальності. Посадові особи підприємства, установи, організації, що використовували тимчасово займані землі, притягуються до адміністративної відповідальності згідно зі ст. 54 Кодексу України про адміністративні правопорушення.

Цивільно-правова відповідальність юридичної особи в цьому випадку настає відповідно до вимог ст. ст. 22; 623; 1166; 1192 ЦК України та п. 15 постанови Пленуму Верховного Суду України від 16.04.2004 р. № 7 «Про практику застосування судами земельного законодавства при розгляді цивільних справ». Відшкодування власникові земельної ділянки або землекористувачеві заподіяної шкоди відбувається в розмірі вартості робіт, необхідних для приведення земельної ділянки в попередній стан. Для визначення розміру цієї шкоди суд у разі необхідності може призначити експертизу. При цьому слід мати на увазі, що вирішуючи спори про відшкодування власникам землі й землекористувачам шкоди, заподіяної названим порушенням земельного законодавства, суди мають виходити з того, що така шкода відшкодовується у повному обсязі.

Курашова І. М.

*молодший науковий співробітник
НДІ правового забезпечення
інноваційного розвитку НАПрН України,
помічник заступника голови
Східного апеляційного господарського суду*

ДО ПИТАННЯ СПАДКУВАННЯ ПРАВА ПОСТІЙНОГО КОРИСТУВАННЯ ЗЕМЕЛЬНОЮ ДІЛЯНКОЮ

Наукова робота присвячена дослідженню проблем, що стосуються права постійного користування земельною ділянкою на підставі державного акту, зокрема, з питань успадкування права постійного користування земельною ділянкою. Автором проаналізовані положення чинного законодавства, практику Верховного Суду і зроблені відповідні висновки.

Ключові слова: право постійного користування земельною ділянкою, практика Верховного Суду, спадкування.

The scientific work is devoted to the study of problems arising from the right of permanent use of a land plot on the basis of a state act, in particular, regarding inheritance of the right of permanent use of a land plot. The author